

Hoezo crisis? Vooruit, aan de slag!

Reinier Salverda, University College London (UCL)

Samenvatting

In mijn reactie op de vraag ‘Crisis in de taalkunde?’, die Van de Velde en van der Horst aan de orde hebben gesteld, ga ik hier in op de volgende drie kwesties.

Ten eerste: Klopt dat wel, is de taalkunde in crisis? Mijns inziens is er onvoldoende grond te spreken van een wetenschappelijke crisis in de zin van Thomas Kuhn. Wel zie ik, net als zij, wel flink wat maatschappelijke bedreigingen waardoor ons vak ernstig onder druk staat. Ten tweede: het overleven van ons vak. Als dat aan de orde is, zullen wij als taalonderzoekers daartegenover ongetwijfeld het nodige weten te verzinnen. Ik denk aan: een appèl aan de natuurlijke taalnieuwsgierigheid van de jonge generatie; aan invoering van linguïstiek als eindexamenvak op de middelbare school, gericht op kennisoverdracht, bewustwording en reflectie op taalverschijnselen; en een betere bekendmaking van wat de Nederlandse taalkunde te bieden heeft aan interessante onderzoeksvragen, kansen en perspectieven.

Als derde beveel ik aan meer onderzoek van taalspelfenomenen te doen, zowel vanwege hun experimenteerpotentieel alsook hun theoretische implicaties. Met als slotpunt: tegenover de overdosis aan theorie die Van de Velde en van der Horst signaleren pleit ik hier voor *Back to Basics*: er valt nog zoveel te ontdekken aan het Nederlands, dat er grote behoefte bestaat aan veel meer degelijke en grondige beschrijving van het Nederlands. Tegenwoordig is dat een verwaarloosd vak, terwijl dit nu is waar wij als taalonderzoekers goed in zijn en horen te zijn – en wat wij de wereld dienen te leveren.

Abstract

The question ‘Linguistics in crisis?’ put forward by Van de Velde and van der Horst, invites the following three issues: (1) Is this correct, are we really in crisis?; (2) If the issue really is the survival of our discipline, what ideas and initiatives can we muster to counter this?; and (3) What new language research can we develop, so as to improve the situation we’re in?

As for the first, I do not see we are in a real scientific crisis in the sense of Thomas Kuhn. Van de Velde and van der Horst do have a point, though, when they set out the threats which are putting the linguistics of Dutch under heavy pressure.

Secondly, as language researchers we should be capable of coming up with ideas and initiatives to counter these threats. Think of: the natural language curiosity of the younger generation which we can appeal

to; introducing modern linguistics in the school curriculum; and what interesting research questions, opportunities and perspectives on Dutch we can offer from our field.

In the final section, as a new topic for investigation, both for its potential in experimentation as well as its theoretical significance, I suggest research into language play in Dutch. And, to counter the overdose in theory which Van de Velde and van der Horst have highlighted, I draw attention to the great need for more and much better language description. In other words: *Back to Basics*.

De kwestie die Van de Velde en van der Horst aan de orde stellen – de crisis in, misschien zelfs het einde van de Nederlandse taalkunde – doet ertoe. Ik heb hun artikel met grote belangstelling gelezen en er veel behartenswaardigs in gevonden. Wel kijk ik er nogal anders tegenaan. Met het oog op verdere discussie en verheldering heb ik mijn reactie daarom toegespitst op de volgende drie vragen: (1) Gezien wat er in de Nederlandse taalkunde van nu gaande is aan wetenschappelijke productie en verkeer, is dan het beeld van crisis, en mogelijk zelfs einde van ons vak, eigenlijk wel juist?; (2) Als we zorgen hebben over de toekomst van de Nederlandse taalkunde, wat hebben wij zelf dan als taalkundigen aan ideeën, vernieuwende initiatieven en vak-kennis in huis om daar iets aan te doen?; en (3) Als we Nederlands taalonderzoek belangrijk vinden voor de toekomst, wat voor nieuwe onderwerpen, vragen en perspectieven dienen zich dan aan, wat is daarvan te maken, en hoe pakken we dat het beste aan?

1. VERKEERT DE NEDERLANDSE TAALKUNDE IN CRISIS?

In 2005 heb ik in *Nederlandse taalkunde* behalve de grote kwaliteiten van de Nederlandse taalkunde ook op een rijtje gezet welke bedreigingen haar wachten: (i) de voortgaande verengelsing van de Nederlandse samenleving, met name in het hoger onderwijs; (ii) het ontbreken van het vak moderne linguïstiek in het middelbare schoolprogramma, met daarnaast ook de neergang van het vreemdetalenonderwijs; (iii) de teruglopende studentenaantallen in de letterenfaculteiten, met daaraan gekoppeld de afname van de onderzoekformatie taalkunde; en (iv) de al maar doorgaande bezuinigingen tezamen met de Bachelor-Master-herstructurering in het hoger onderwijs. Sindsdien zijn die dreigingen alleen maar toegenomen, in de coronapandemie nog versterkt door kortzichtige uitspraken over wat ‘essentieel’ is – waar met name de cultuur-

en geesteswetenschappen van te lijden hebben. Op deze en dergelijke punten ben ik het dus eens met Van de Velde en van der Horst.

Maar is dit nu een wetenschappelijke crisis? Ik meen van niet, zeker in termen van Thomas Kuhn. Want of ik nu mijn onderzoek begin vanuit het werk van de internationale linguïsten die Van de Velde en van der Horst zelf noemen, of ook vanuit de *Foundations of Language* (2002) van Ray Jackendoff, *Constructing a Language* (2003) van Michael Tomasello, David Crystal's *How Language Works* (2006) en *The Dynamics of Language* (2018) van Rajend Mesthrie & David Bradley – uit al die publicaties spreekt een solide, goed gefundeerde, veelzijdige en hoogwaardig wetenschappelijk uitgewerkte theorie en analyse van taal en taalverschijnselen. Over het wetenschappelijke kaliber daarvan geen twijfel, en de stelling is daarom gewettigd, dat de taalwetenschap aan het begin van de 21ste eeuw wereldwijd bloeit in grote en productieve veelzijdigheid. Dus, hoezo crisis?

Tweede tegenwerping: binnen de Lage Landen vinden we velerlei aanzetten tot goed onderzoek van de Nederlandse taal. Elke ochtend lees ik *Neerlandistiek* online, de centrale dynamo van ons vak, met daaromheen actieve platforms en tijdschriften die interessante berichten brengen over het Nederlands, zoals *Onze Taal*, *Taal en Tongval*, *Leuvense Bijdragen*, *Nederlandse Taalkunde*, de *Verslagen en Mededelingen* van de KANTL, het Leidse *Tijdschrift voor Nederlandse Taal- en letterkunde* (TNTL), en niet te vergeten *Vaktaal* en *Internationale Neerlandistiek*, beide van de Internationale Vereniging voor Neerlandistiek (IVN). In 2012 verscheen *De taalcanon* van Marianne Boogaard & Mathilde Jansen, met wat 'men' tegenwoordig van taalkunde hoort te weten. Het Instituut voor Nederlandse Taal (<http://www.ivdnt.org>) biedt een schat aan digitale databanken, taalcorpora en woordenboekvoorzieningen. Tussen 2010 en 2015 is met NWO-Groot-subsidie het digitale Nederlands-Fries-Afrikaanse *Taalportaal* tot stand gekomen (<http://www.taalportaal.org>), met daarachter de taaltechnologische impulsen van CLARIAH (Common Lab Infrastructure for the Arts and Humanities). Aan de universiteiten zien we een doorgaande productie van hoogwaardige taalkunde-dissertaties, uitgegeven bij de Landelijke Onderzoeksschool Taalwetenschap (LOT) te Utrecht. In 2020 kreeg Nicoline van der Sijs voor haar prachtige *15 eeuwen Nederlandse taal* (2019) de prijs voor het beste taalboek 'voor een breed publiek, [...] oorspronkelijk, goed geschreven en taalkundig relevant' (*Historiek*, 10 oktober 2020). Voor scholieren is er sinds 2000 de jaarlijkse Taalkunde-Olympiade in Leiden, en nu alweer voor het tiende jaar is er het DRONGO-Meertaligheidsfestival. Om de drie jaar is er het IVN-congres van docenten Nederlands wereldwijd – tezamen goed voor zo'n 13.000 studenten

Nederlands, heel wat meer dus dan we er binnen de Lage Landen hebben. En vergeet niet dat uit die hoek in 1970 het initiatief is gekomen dat heeft geleid tot de *Algemene Nederlandse Spraakkunst* (ANS, 1984), de beste beschrijvende grammatica van het Nederlands die we hebben en die in april 2021 een waardig en veelbelovend vervolg kreeg met de nieuwe publieksvriendelijke digitale editie van de E-ANS bij het Instituut Nederlandse Taal. Tegelijk hiermee verschijnt bij Amsterdam University Press de vernieuwende en zeer toegankelijke *Inleiding Nederlandse taalkunde voor aankomende neerlandici intra en extra muros* van Ruigendijk, De Belder en Schippers.

De perspectieven die deze recente oogst biedt, zijn heel wezenlijk en van grote betekenis voor hoe wij als taalkundigen van het Nederlands ons vak beoefenen. Dezelfde kwaliteit, productiviteit, veelzijdigheid, degelijkheid en innovatief vermogen kenmerkten de Nederlandse taalkunde ook al in de jaren 1997-2007, die ik beschreven heb in *The Year's Work in Modern Language Studies* (YWMLS, vols. 65-69) van de Britse *Modern Humanities Research Association* (MHRA). Dus ook hier: geen reden om van een wetenschappelijke crisis te spreken. Eerder om te denken aan Kuhn's 'normal science' (Kuhn, 1962, pp. 10-51): de lange traditie waarin wij staan van soms radicaal vernieuwend onderzoek van het Nederlands, zowel binnen als buiten de Lage Landen (cf. Salverda, 1998 en 2004).

2. WEG MET ONS? MAAR WAT STELLEN TAALONDERZOEKERS HIER TEGENOVER?

Niettemin, Van de Velde en van der Horst confronteren ons met de vraag: Maar is dit voldoende om te overleven? Heeft de Nederlandse taalkunde nog wel toekomst? Dreigen we niet overspoeld te worden door allerlei doorbraken en invasies van methoden, technieken en ideeën vanuit heel andere wetenschapsgebieden, die vaak niet zoveel te maken hebben met de echte, klassieke taalwetenschap waarmee wij vertrouwd zijn?

De vraag is dus: Wat is hier nodig? De tijden veranderen, en ook wij als taalonderzoekers bewegen daarin mee. Nieuwe generaties komen met nieuwe vragen. En wat hebben wij dan te bieden? Ik zou zeggen: appelleren aan hun nieuwsgierigheid – 'het lustprincipe van ons kennen', zoals Adorno zei. En mijn stelling: Wil de taalkunde van het Nederlands kunnen overleven, en willen we de Nederlandse taal een behoorlijke wetenschappelijke toekomst bezorgen, dan is het cruciaal om in te spelen op de nieuwsgierigheid, de kennishonger en het denk- en taalvermogen van de jeugd, onze leerlingen en studen-

ten. Want die willen we interesseren en stimuleren om zich toe te leggen op de Nederlandse taal in al haar enorme rijkdom en verscheidenheid.

Maar hoe? Stimulerend is hier hoe de Meesterschapsteams Nederlands al sinds 2016 krachtig aan de weg timmeren met hun manifesten voor vernieuwing en verbetering van het onderwijs Nederlands op de middelbare scholen. In maart 2021 verscheen hun jongste, *Bewuste geletterdheid in perspectief*, dat in het schoolonderwijs Nederlandse taal actief wil inzetten op het ontwikkelen en versterken van kennis, vaardigheden en inzichten. Eenzelfde gedachte spreekt uit de fascinerende verzameling puzzels en breinbrekers uit alle talen (en gelukkig ook de oplossingen) in het boek *Van Sanskriet tot Spijkerschrift* (2010) van Lubotsky & De Vaan, uitgegeven bij de tiende verjaardag van de Leidse Taal-Olympiade voor scholieren. Kort gezegd: geef de linguïstiek de plaats die zij verdient in het Voorbereidend Wetenschappelijk Onderwijs (VWO), zeker in de Bovenbouw.

In dezelfde richting werken onze eerstejaars op UCL bij het college *Introduction to the study of language and linguistics* met het boek *Why Do Linguistics? Reflective Linguistics and the Study of Language* (2015) van Fiona English en Tim Marr. Met hun *Reflective Linguistics* nemen deze twee de studenten stap voor stap mee in het verwerven van de nodige kennis over en begrip van eigentijdse taal en taalverschijnselen. Daarbij zetten ze aan tot nadenken en discussie over wat je ervan weet, kent en gebruikt, wat je erover denkt en kunt zeggen – zoals ook linguïsten doen, die met hun onderzoek iets van en over taal te weten willen komen en met die kennis iets proberen te begrijpen en verklaren van de wereld waarin we leven en waarin taal nu eenmaal een essentiële plaats inneemt. Bij Chomsky destijds was de taalverwerker eigenlijk zelf al een kleine linguïst; evenzo maken onze studenten nu in het spoor van English en Marr zich een geïnformeerde linguïstische reflectie eigen, om greep te krijgen op de taalvragen die zich aandienen in de wereld om ons heen.

Kijken we vanuit deze aanpak nu naar ons vak. Eerst het boven genoemde *The Dynamics of Language*, gepresenteerd op het 20ste Internationale Linguïstencongres te Kaapstad in 2018, dat negentien state-of-the-artonderzoeksperspectieven biedt van internationale toponderzoekers in de taalwetenschap – over taalcontact en taalverandering; over veeltaligheid, taaldiversiteit en taalbeleid; over taalvariatie bij individuen, in families en gemeenschappen; over taalverwantschap en evolutie; over de dynamiek van taalgebruik in een geglobaliseerde wereld en de woordenboeken, grammatica's, klankleer, morfologie en lexicografie die daarbij komen kijken. Met deze veelzijdige, verrijkende

onderzoeksperspectieven uit de hele wereld zet dit boek een topverdieping bovenop het belangrijke Amsterdamse studieboek *Linguistics* (2012) van Baker en Hengeveld en z'n twintig hoofdstukken (met data uit 140 zeer uiteenlopende talen) vol diepgravende inleidingen over taal, taalvermogen en taalverwerving; taalgebruik, taaldaden en talige interactie; woorden, woordvorming en woordcombinaties; zinnen, teksten en betekenissen; taalklanken en hun systematiek; taalvariatie, taalverandering en taaldiversiteit; twee- en meertaligheid en taalcontact in zeer uiteenlopende taalgemeenschappen. Aldus versterken beide boeken niet alleen elkaar, maar ook ons vak als geheel, waarin het gaat om kernbegrippen van menselijke taalkennis én om taalverschijnselen die over de hele wereld spelen, én om de noodzaak van goed opgeleide linguïsten met hun kennis en deskundigheid.

Concrete uitwerkingen in het Nederlands (met soms geestverruimende vragen als 'Is een zin een kralenketting?') zijn te vinden in *De Taalcanon: Alles wat je altijd al had willen weten over taal* (2012), dat – met z'n 51 korte hoofdstukken, elk beginnend met een vraag, gericht op een specifiek kennisdomein, en beantwoord op basis van de huidige stand van taalonderzoek – bij elkaar zet wat eigenlijk iedereen minimaal hoort te weten van de moderne taalwetenschap. Interdisciplinaire samenwerking met vele andere disciplines blijkt hier duidelijk vruchtbaar en verrijkend. Dit boek (zie ook: www.taalcanon.nl) zou dus verplichte lectuur moeten zijn voor alle eerstejaars geesteswetenschappen – en eigenlijk voor alle academisch gevormden in de Lage Landen, van wie velen een reset kunnen gebruiken bij kwesties als meertaligheid, taal op sociale media, afasie, dyslexie, gebarentaal, bedreigde talen, analfabetisme, taalsterfte, of de oertaal.

Het bovenstaande stimulerende kwartet linguïstiekboeken biedt ons zeer veel van het conceptueel, analytisch en methodisch instrumentarium dat we in ons vak als taalonderzoekers beschikbaar en nodig hebben voor de taalvraagstukken die spelen in de wereld van nu. Tegelijk is dit gereedschap ook inzetbaar om nieuwsgierigheid naar taal op te wekken en daar handen en voeten aan te geven.

3. WAAR BLIJFT HET NEDERLANDS? – VERNIEUWING IN TAAIONDERZOEK

Ter zake nu over het doen van taalonderzoek. Als taalonderzoekers beschikken we behalve over de bovengenoemde publicaties en de taaldatabanken van gesproken en geschreven Nederlands ook over een groot arsenaal aan gede-

gen taalbeschrijvingen, in een traditie waarin zeer veel waardevolle taalkennis en -inzicht is te vinden. Veel daarvan is vervat in nogal sterk uiteenlopende en vaak niet meer courante beschrijvingskaders en terminologie. Daardoor, en ook doordat het bij Van de Velde en van der Horst eigenlijk uitsluitend gaat over eigentijdse theorieën en doorbraken, lijken die eerdere inzichten bedoemd om een gesloten boek te blijven, hoe radicaal vernieuwend en waardevol ze op zich ook zijn (geweest).

Maar ouder inzicht is niet automatisch achterhaald. Neem bijvoorbeeld *Experimenten op Experimentelen* (1955), Van Caspels studie over zes dichters van de Vijftigers-generatie – Hanlo, Schierbeek, Elburg, Kouwenaar, Lucebert en Campert – met wie hij taalkundige experimenten deed waarin fonetische tests gecombineerd werden met literaire interpretatie. Dat was toen nieuw voor Nederland, net als het punt waar het om ging: dat de methode bleek te werken, en mutatis mutandis ingezet kon worden op andere domeinen van taalonderzoek. Zo heeft Van Caspel zelf op syntactisch gebied vanuit Overdieps *Stilistische Grammatica* van 1971 tot 1975 fundamentele bijdragen geleverd aan het Groningse *Archief voor de Nederlandse Syntaxis* (cf. Streekstra, 2006). Daarna werd het stil, tot nu toe. En moet dat nu het lot zijn van oudere, maar nog steeds waardevolle grammatica's van het Nederlands?

Wat kunnen we tegen dat kennisverlies beginnen met nieuw taalonderzoek van het Nederlands? Het is bepaald niet zo, dat we nu zo langzamerhand alles wel weten van onze taal en geen verder onderzoek meer nodig zouden hebben. Neem taalspel, en dan met name Battus' onnavolgbare *Opperlans!* (2012). Daardoor geïnspireerd heb ik me de afgelopen jaren verdiept in taalspelonderzoek (Salverda, 2014 en 2017). Taalspel opgevat als een taalpraktijk die zich niet lijkt te storen aan bestaande regels – object van onderzoek in de logologie en de recreatieve taalkunde, maar nog afwezig in de *Taalcanon*. Terwijl hier schatten aan taalmateriaal klaarliggen voor onderzoek van creatieve taalmogelijkheden die misschien nog niet eens gerealiseerd zijn, en van nonsens waarin alles op z'n kop wordt gezet – materiaal dat samen met de indringende taalkundige beschouwingen die Battus er zelf al aan wijdde, enorme kansen biedt voor experimenteel taalonderzoek, met als doel beter te begrijpen hoe taal eigenlijk werkt.

Net als Van Caspel liet zien voor dichtertaal, stijl en syntaxis, is er ook in taalspel nog bijzonder veel te ontdekken. Voor ons thema hier – taalonderzoek en de toekomst van de Nederlandse taalkunde – is dit een punt van centraal belang. Denk alleen maar aan de cruciale rol van taalplezier in het ontketenen van taalgevoel, taalontwikkeling en taal leren. Zoals Guy Cook in zijn *Lan-*

guage Play, Language Learning (2000, 7) heeft bepleit: er is in ons taalonderwijs zeer veel meer te maken van ‘*the essential contribution of language play to the quality of our lives*’. En zijn boek laat overtuigend zien wat een immens verschil de inzet van taalspel in het onderwijs kan maken voor de betrokken leerders.

Vanuit heel andere hoek – maar eveneens op basis van taalspelonderzoek – heeft de Franse linguïst Louis Jean Calvet in zijn *Le jeu du signe* (2010) laten zien hoe er met alledaagse taaltekens gespeeld kan worden, en wat je dan al doende kunt ontdekken over hoe taal in elkaar zit en werkt. Op basis van onderzoek van structuur en betekenis van allerlei vormen van taalgedrag – zoals versprekingen, politieke uitspraken, chansons, volksetymologieën, metaforen, woordspelingen en schizo-fonetiek – beargumenteert Calvet een belangrijke theoretische implicatie, te weten dat de simpele, tweevlakkige opvatting van het taalteken die vaak aan De Saussure is toegeschreven, inadequaat is en daarom voor de linguïstiek afgewezen dient te worden: de flexibele en dynamische complexiteit van taaltekens die in taalspel aan het licht komt, is daarvoor eenvoudig te groot.

Uiteindelijk komen we zo – vanuit Van Caspel, Battus, Cook en Calvet – uit bij wat Roman Jakobson in zijn baanbrekende *Six Lectures on Sound and Meaning* van 1942 heeft laten zien, namelijk hoe je vanuit klankverhoudingen in teksten, in rijm en in poëzie greep krijgt op betekenissen en interpretaties – met daarachter: hoe je langs deze weg inzicht kunt verwerven in de centrale kwestie die hier aan de orde is: hoe zijn klank en betekenis met elkaar verbonden in taal? Die kernvraag kan nu veel ruimer geformuleerd worden: Hoe zit dit precies, op hoe onuitputtelijk veel wijzen kunnen klank en betekenis met elkaar verbonden worden in taal, en wat voor patronen, variatie, regels en principes zijn daarin te vinden? (cf. Salverda, 2017, p. 119).

Waar we hier voor staan is een immens en complex universum aan taal, waarin nog bijzonder veel te ontdekken valt. Goed dus, dat Jakobsons cruciale bijdrage tot de moderne taalwetenschap wordt aangestipt in hoofdstuk 3 van de *Inleiding* van Ruigendijk c.s. en dat zijn punt omtrent klank-betekenisrelaties in taal een eigentijdse uitwerking krijgt in hun latere hoofdstukken over woordbetekenis, semantiek, pragmatiek en Levelts taalproductiemodel. Daarmee kunnen we als taalonderzoekers flink vooruit. We hebben oren om te horen, ogen om te kijken en te zien, en hersens om intellectueel, creatief, goed geïnformeerd, kritisch en op nog zoveel wijzen meer op deze centrale kernvraag in te gaan.

4. BESLUIT

Tot besluit nog dit. In de Nederlandse taalkunde lijden we mijns inziens onder een overdosis aan theorie, en zo te zien vinden Van de Velde en van der Horst dat ook. Waar we daartegenover naar mijn smaak taalwetenschappelijk gezien grote behoefte aan hebben, is juist heel goed linguïstisch handwerk en gedegen beschrijvingen – om te beginnen van taalspel, maar van nog heel veel andere kwesties van taalgebruik en taalgedrag ook. Waarom? Allereerst vanwege het experimenteerpotentieel van taalspel, en om zijn theoretische implicaties. Maar ook omdat een goede taalbeschrijving pas echt moeilijk is – veel moeilijker dan theorie. Een goede taalbeschrijving is, net als het verslag van een ontdekkingsreis, goud waard: ze legt nieuwe taalfeiten vast; en een verzameling daarvan vormt als probleeminventaris een uitdaging voor welke theorie dan ook. En daarom: *back to basics* – grondige en degelijke taalbeschrijving van het Nederlands, dat is wat we nodig hebben; waar wij als taalonderzoekers goed in zijn, en ook horen te zijn; en wat wij de wereld kunnen en moeten leveren.

Literatuurlijst

- Baker, A. E. & Hengeveld, K.** (eds.) (2012). *Linguistics*. Oxford: Wiley-Blackwell.
- Battus** (2002). *Opperlans!* Amsterdam: Querido.
- Boogaard, M. & Jansen, M.** (red.) (2012). *De taalcanon. Alles wat je altijd al had willen weten over taal*. Amsterdam: Meulenhoff.
- Calvet, L. J.** (2010). *Le jeu du signe. Essai*. Paris: Seuil.
- Caspel, P. P. J. van** (1955). *Experimenten op Experimentelen*. Amsterdam: Uitgeversmaatschappij Holland.
- Cook, G.** (2000). *Language Play, Language Learning*. Oxford: Oxford University Press.
- Crystal, D.** (2006). *How Language Works*. London: Penguin.
- English, F. & Marr, T.** (2015). *Why do linguistics? Reflective Linguistics and the Study of Language*. London: Bloomsbury.
- Historiek*, online geschiedenismagazine, (<https://historiek.net>)
- Jackendoff, R.** (2002). *Foundations of Language. Brain, Meaning, Grammar, Evolution*. Oxford: Oxford University Press.
- Jakobson, R.** (1978 [= 1942]). *Six Lectures on Sound and Meaning*. Cambridge, MA: MIT Press.
- Kuhn, T.S.** (1962). *The Structure of Scientific Revolutions*. Chicago, IL: University of Chicago Press.

- Lubotsky, A. & De Vaan, M.** (red.) (2010). *Van Sanskriet tot Spijkerschrift. Breinbrekers uit alle talen*. Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Meesterschapsteam Nederlands** (2021). 'Bewuste gelettertheid in perspectief: kennis, vaardigheden en inzichten'. <https://nederlands.vakdidactiekgw.nl/publicaties>.
- Mesthrie, R. & Bradley, D.** (eds.) (2018). *The Dynamics of Language. Plenary and Focus Lectures from the 20th International Congress of Linguists*. Cape Town: UCT Press.
- Ruigendijk, E., De Belder, M. & Schippers, A.** (2021). *Inleiding Nederlandse taalkunde*. Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Salverda, R.** (1998). 'Over de dubbelfunctie van de ANS. Internationaliseringsperspectieven voor de Nederlandse taalkunde'. *Nederlandse taalkunde*, 3: 262-281.
- Salverda, R.** (2004). 'A Hundred Years of Explaining the Dutch Language to Speakers of English, from Hoogvliet's *Elements* (1908) to the Present'. In: Stefan Kie-droń et al. (eds.), *Thesaurus polyglottus et flores quadrilingues*. Festschrift Stanislaw Prędoła. Wrocław: ATUT, 357-382.
- Salverda, R.** (2005). 'Hoe goed is de Nederlandse taalkunde? Een bijdrage tot strategische onderzoeksevaluatie'. *Nederlandse taalkunde*, 10: 335-342.
- Salverda, R.** (2014). 'De Saussure and Language Play'. www.cil19.org.
- Salverda, R.** (2017). "'Montrer au linguiste ce qu'il fait": Revisiting Saussure from an Experimental Perspective on Language Play'. *Cahiers Ferdinand de Saussure*, 70: 115-127.
- Streekstra, N.F.** (2006). 'Levensbericht Paulus Petrus Johannes van Caspel (1912-2005)'. *Jaarboek Maatschappij Nederlandse Letterkunde*, 2006: 19-30.
- Tomasello, M.** (2003). *Constructing a Language. A Usage-Based Theory of Language Acquisition*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Van der Sijs, Noline** (2019). *15 eeuwen Nederlandse taal*. Gorredijk: Sterck & De Vreese.
- YWMLS** (*The Year's Work in Modern Language Studies*) – vols. 65-69 (2005-2009, ISSN 0084-4152) online at: <https://brill.com>.